

กบนา

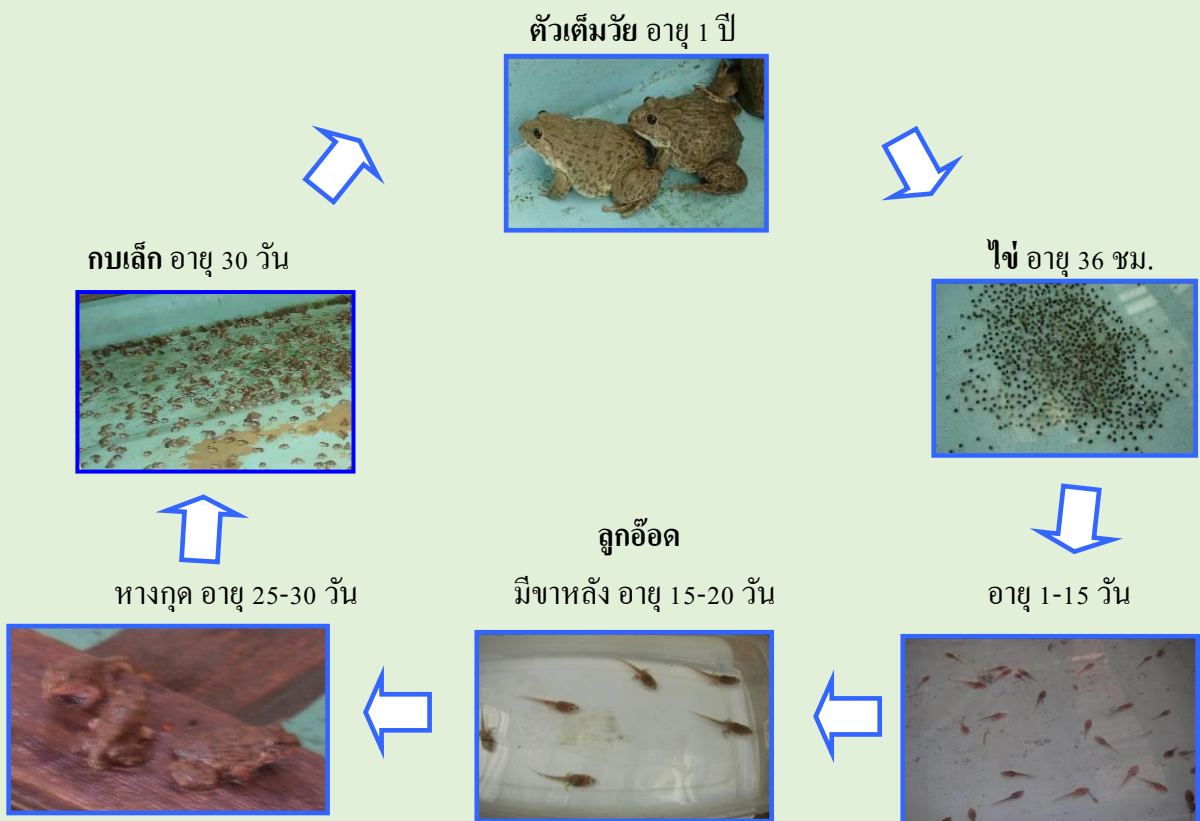
ชื่อไทย : กบนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rana tigerina Daudin*

ความสำคัญ

กบเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ที่มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ เป็นอาหารของมนุษย์ เป็นอาชีพเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ที่หลายคนอาจมองข้าม คือ กบเป็นตัวห้ำกินแมลงศัตรูในนาข้าว เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น ปูนา เป็นต้น

วงจรชีวิต

ไข่

ไข่กบมีลักษณะเป็นเม็ดกลม สีดำปนขาว เกาะกันเป็นแพลอยปริ่มน้ำ ไข่กบที่ได้รับการผสมจะฟักเป็นตัวภายใน 36 ชั่วโมง

ลูกอ๊อด

มีลักษณะคล้ายลูกปลา หัวโต หางยาว เริ่มมีขาหลัง เมื่ออายุประมาณ 15-20 วัน มีขาหน้าและหางเริ่มหดเมื่ออายุประมาณ 25-30 วัน ลูกอ๊อดในระยะนี้จะเริ่มขึ้นบนบกเพื่อป้องกันลูกอ๊อดที่ยังไม่มีขาหน้ากัดกิน

กบเล็ก

มีลักษณะเหมือนตัวเต็มวัย แต่ยังไม่มีการพัฒนาทางเพศ

ตัวเต็มวัย

อายุ 1 ปีขึ้นไป มีพัฒนาการทางเพศที่สมบูรณ์ พร้อมขยายพันธุ์

การเพาะเลี้ยงกบ

การเลือกสถานที่สร้างบ่อเลี้ยงกบ

1. ควรอยู่ใกล้บ้าน สะดวกต่อการดูแลและป้องกันศัตรูได้ เช่น นก งู หนู แมวและคน
2. เป็นที่ดอน เพื่อป้องกันน้ำท่วม
3. พื้นราบเสมอ สะดวกต่อการสร้างบ่อ
4. ใกล้แหล่งน้ำ
5. ห่างไกลจากถนน ป้องกันเสียงรบกวน

พันธุ์กบที่นำมาเลี้ยง

กบที่เหมาะสมจะนำมาเพาะเลี้ยง คือ กบนา เพราะมีความแข็งแรงและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

การคัดเลือกพ่อ-แม่พันธุ์ที่จะนำมาเพาะเลี้ยง สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. จากแหล่งธรรมชาติ หรือหาซื้อจากแหล่งเพาะเลี้ยงที่เชื่อถือได้
2. พ่อ-แม่พันธุ์ที่เลี้ยงไว้เพาะพันธุ์เอง

2.1 คัดเลือกกบเพศผู้-เมีย ที่สุขภาพสมบูรณ์ รูปร่างสมส่วนตามสายพันธุ์ ไม่มีบาดแผลตามลำตัวและปราศจากโรค

2.2 ควรเลี้ยงแยกเพศกัน และสามารถแยกเพศได้โดยดูจากลักษณะภายนอก โดยทั่วไป กบเพศผู้จะตัวเล็กกว่าเพศเมีย มีกล่องเสียงอยู่ใต้คาง ทั้ง 2 ข้าง และมีสีเหลืองอ่อนที่ใต้ขาชัดเจนกว่าเพศเมีย

2.3 มีการเสริมวิตามินต่าง ๆ ให้เพื่อป้องกันโรค ช่วยในการพัฒนารังไข่และน้ำเชื้อ ให้สมบูรณ์

2.4 พ่อ-แม่พันธุ์ที่พร้อมและสมบูรณ์เพศควรมีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

การเตรียมบ่อเพาะพันธุ์

1. ล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคในบ่อเพาะก่อน ด้วยด่างทับทิม ความเข้มข้น 10 ppm. แช่ทิ้งไว้ 1-2 ชม. จากนั้นล้างทำความสะอาดให้หมด

2. เติมน้ำสะอาดใส่บ่อ สูงประมาณ 5-7 ซม. และไม่ควรให้ระดับน้ำสูงเกินไปเพราะกบตัวเมียจะยืนพื้นไม่ถึง ทำให้ไม่มีพลังในการแบ่งไข่ เป็นเหตุให้ไข่ไข่ไม่มาก

3. การทำฝนเทียม เพื่อเลียนแบบธรรมชาติ โดยการนำท่อ pvc ขนาด 1/2 นิ้ว เจาะรูเล็ก ๆ ตามแนวยาวท่อ แล้วต่อน้ำเข้าไป ทำให้คล้ายฝนตก นำท่อไปพาดไว้บนปากบ่อหรือหลังคาบ่อ หรือใช้สปริงเกอร์วางตรงกลางบ่อเพาะแทนก็ได้

การคัด พ่อ-แม่พันธุ์

1. เลือกแม่พันธุ์ที่พร้อมจะผสมพันธุ์ โดยการดูจากส่วนท้องที่ขยายใหญ่ขึ้น และเมื่อใช้นิ้วสัมผัสจะรู้สึกว่ามีปมสากข้างลำตัวทั้ง 2 ข้าง แต่เมื่อไข่หมดท้อง ปมสากก็นจะหายไป
2. การคัดเลือกพ่อพันธุ์ โดยสังเกตจากกล่องเสียงใต้คางที่พอง บางใส ลำตัวมีสีเหลืองเข้ม และเมื่อเราสอดนิ้วที่ใต้ท้องมันจะชี้ทำหน้าที่กอดครัดไว้แน่น

เพศเมีย

เพศผู้

การผสมพันธุ์

1. ปลอ่ย พ่อ-แม่พันธุ์ ลงบ่อช่วงเย็น ในอัตราส่วน 1 : 1 ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร
2. เมื่อปลอ่ยกบลงไปแล้ว จึงเปิดฝนเทียม เพื่อกระตุ้นให้การจับคู่กันในเวลาประมาณ 17.00-22.00 น. ภายในบ่อต้องมีท่อน้ำล้นด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ระดับน้ำสูงเกินไป

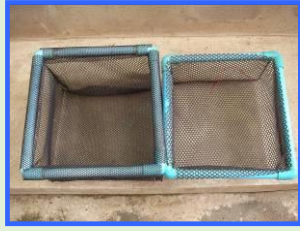

3. กบจะไข่ช่วงเช้ามืด หลังจากกบไข่แล้ว ในตอนเช้าจับพ่อ-แม่พันธุ์กบขึ้นไว้ในบ่อเลี้ยงเดิม แล้วค่อยๆ เปิดท่อระบายน้ำออก และใช้สวิงผ้านุ่ม ๆ รองรับไข่ที่ไหลออกมา นำไปใส่บ่ออนุบาลโรยให้ทั่วบ่อ และไม่ช้อนทับกันมาก เพราะจะทำให้ไข่ไม่ฟักเป็นตัว เนื่องจากขาดออกซิเจน ควรทำด้วยความระมัดระวัง และจะต้องย้ายไข่กบ ในตอนเช้า ขณะยังมีวันหุ้มอยู่เพื่อป้องกันไข่แตก

4. ระดับน้ำที่ใช้ในการฟักไข่ ประมาณ 7-10 ซม. ไข่จะฟักตัวภายใน 24 -36 ชม.

การอนุบาลลูกกบ

1. เมื่อไข่กบฟักออกเป็นตัวแล้ว ระยะ 2 วันแรกยังไม่ต้องให้อาหาร เพราะยังใช้ไข่แดง (Yolk sac) ที่ติดมาเลี้ยงตัวเองอยู่ หลังจากนั้นจึงเริ่มให้อาหาร เช่น ไรแดง ไข่แดงต้ม ไข่คูน อาหารเม็ด การให้อาหารควรสังเกตการกินมากน้อยของลูกอ๊อด อย่าให้อาหารเหลือหมักหมมอยู่ในบ่อทำให้น้ำเสีย
2. การเปลี่ยนถ่ายน้ำ หลังฟักแล้ว ต้องเพิ่มระดับน้ำในบ่อขึ้นเรื่อยๆ จนอยู่ที่ระดับลึก 30 ซม.
3. เมื่อลูกอ๊อดอายุ 7 วัน ทำการย้ายบ่อครั้งที่ 1 ใช้ระดับน้ำลึก 30 ซม.
4. เปลี่ยนถ่ายน้ำออกวันละประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ทุกวัน
5. เมื่อลูกอ๊อดอายุได้ประมาณ 7-10 วัน เริ่มคัดขนาดทุก ๆ 3-4 วัน ย้ายบ่อและคัดขนาดกบเพื่อป้องกันการกัดกินกัน
6. เมื่อลูกอ๊อดเริ่มมีขาหน้า ต้องใส่วัสดุที่ใช้สำหรับให้กบเกาะอาศัยลงในบ่อ เช่น ท่อนไม้ ทางมะพร้าว แผ่นโฟม เป็นต้น
7. แยกกบที่มี 4 ขาออกมาเลี้ยงในบ่อขอบสูง 1.20 เมตร ปลอ่ยตารางเมตรละ 100 ตัว
8. คัดขนาดทุก 3 วัน เพื่อให้กบมีขนาดใกล้เคียงกัน สะดวกในการดูแลให้อาหาร และป้องกันกบใหญ่รังแกกบเล็ก

ตาข่ายคัดขนาด

วัสดุสำหรับเกาะอาศัย

การเพาะกบนอกฤดู

ปัจจุบันมีการเลียนแบบธรรมชาติ เพื่อให้กบผสมพันธุ์และวางไข่นอกฤดู โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อน วิธีการเริ่มแรกคือ การถ่ายน้ำในบ่อออกและใส่น้ำใหม่ลงไปแทน เพื่อเพิ่มความกระชุ่มกระชวย และทำฝนเทียม วันละ 2 ครั้ง ติดต่อกัน 7 วัน แล้วหยุดพัก 7 วัน พอวันที่ 8 เริ่มทำฝนเทียมเวลาประมาณ 17.00 น. นานประมาณ 15 นาที พอวันที่ 9 ทำฝนเทียมอีกในช่วงบ่าย นานประมาณ 30 นาที หลังจากนั้น ควรตรวจดูความพร้อมของตัวผู้และตัวเมีย ถ้ายังไม่พร้อมให้ทำฝนเทียมต่อไปอีก เมื่อกบพร้อมผสมพันธุ์แล้ว จับกบใส่ในบ่อเพาะในช่วงเย็น และทำฝนเทียม พอกลางคืนกบจะจับคู่กัน กบจะออกไข่ช่วงประมาณ 04.00-05.00 ของวันรุ่งขึ้น ในตอนเช้าเมื่อได้ไข่แล้วจึงแยกพ่อ-แม่พันธุ์ออกและย้ายไข่กบใส่บ่ออนุบาลต่อไป

อัตราการปล่อย

- ปล่อยกบอายุ 1-2 เดือน จำนวน 50 ตัว/ไร่ เมื่อข้าวมีอายุ 30-40 วัน และมีน้ำขังในแปลงข้าว

การควบคุมคุณภาพกบนา

1. อัตราการฟัก ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80
2. ปริมาณการอยู่รอดของกบ ตั้งแต่ กบเล็ก – ตัวเต็มวัย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60
3. อัตราเพศผู้ : เพศเมีย ควรอยู่ที่ 1 : 1
4. ความสมบูรณ์ของตัวเต็มวัย ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 90